

SPOŁECZEŃSTWO
EDUKACJA
JEZYK

Tom 7/2018, ss. 177-188
ISSN 2353-1266
e-ISSN 2449-7983
DOI: 10.19251/sej/2018.7(14)
www.sej.pwsplock.pl

Marlena Rolnik

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ŚWIATOWY DZIEŃ MIGRANTA I UCHODŹCY – UCHODŹCY W ORĘDZIACH PAPIEŻA FRANCISZKA

WORLD DAY OF MIGRANTS AND REFUGEES – REFUGEES
IN THE MESSAGES OF POPE FRANCIS

Abstrakt

Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy obchodzony jest w Kościele od 1914 roku i został zapoczątkowany przez Piusa X. Co-rocennie z tej okazji kolejni papieże wygłaszają orędzia. Papież Franciszek w swoich dotychczas w swoich pięciu przemówieniach wskazał na przyczyny migracji (wojny, bieda, prześladowanie) oraz prosił wiernych i odpowiednie instytucje o pomoc migrantom i uchodźcom (pomoc w alokacji, pomoc materialną i chęć integracji).

Słowa kluczowe: migranci, uchodźcy, papież Franciszek, przemówienia, pouczenie

Abstract

World Day of Migrants and Refugees has been celebrated in the Church since 1914 and was initiated by Pius X. Every year, on this occasion, successive popes deliver messages. Pope Francis in his five speeches so far pointed to the causes of migration (war, poverty, persecution) and asked the faithful and appropriate institutions to help migrants and refugees (assistance in allocation, material help and willingness to integrate).

Keywords: migrants, refugees, Pope Francis, speeches, message

1. Wstęp

Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy obchodzony jest w Kościele od 1914 roku i został zapoczątkowany przez Piusa X. Dodatkowo instrukcja Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących z 1978 roku, zachęca do regularnego obchodzenia Dnia Migranta: *Jest (on) pomyślany jako odpowiednia okazja dla pobudzenia wspólnot chrześcijańskich do odpowiedzialności wobec braci migrantów oraz do obowiązku współdziałania w rozwiązywaniu ich różnorodnych problemów*. Dlatego też, ustalono, że dzień ten będzie obchodzony w drugą niedzielę po uroczystości Objawienia Pańskiego (6 stycznia). Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy charakteryzuje się wygłaszanym przez Papieża co roku specjalnym orędziem. Z racji tego, że jest to zawsze niedziela, w wielu krajach msze święte odprawiane są według formularza modlitwy za uchodźców i wygnańców. Warty uwagi jest fakt, że 18 grudnia obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Migrantów, ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, 4 grudnia 2000 roku, rezolucją 55/93 na wniosek Rady Gospodarczej i Społecznej, w celu zapewnienia przestrzegania praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich migrantów.

Artykuł ma na celu streszczenie pięciu orędzi Papieża Franciszka z okazji Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy (od 2013), a także kilku innych wystąpień, podczas których Głowa Kościoła wypowiada się na temat uchodźców lub do nich samych. Dotychczas, przez ponad pięć lat swojego pontyfikatu, skupił się on w nich na trzech płaszczyznach: przyczynach migracji, programach pomocy migrantom ze strony państw oraz ze strony wiernych. Problem badawczy jaki postaram się przedstawić, będzie odpowiedzenie na pytanie, jak od strony Watykanu wygląda nagłaśniany na całym świecie program migracyjny.

2. Przyczyny migracji

W swoim pierwszym orędziu na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy [www 4], 19 stycznia 2014 roku, zatytułowanym *Migranci i uchodźcy: ku lepszemu światu*, Papież Franciszek pragnął nakreślić rosnące zjawisko przemieszczania się ludności. Według niego migracje są „znakiem czasów”. Wskazał, że za przyczyny migracji można uznać braki i słabe punkty państw i wspólnoty międzynarodowej, a w tym dążenie ludzkości do życia w jedności, z poszanowaniem różnic. Podkreślił, że właśnie otwartość i gościnność innych państw, pozwalają na sprawiedliwy podział dóbr ziemi, ochronę i umacnianie godności oraz centralnego miejsca każdej istoty ludzkiej. Dlatego, należy spojrzeć na tych, którzy niejednokrotnie uciekają od nędzy czy prześladowań, w poszukiwaniu lepszych perspektyw, by ratować życie swoje i swojej rodziny.

Do przyczyn migracji Papież [www 11] powrócił cztery lata później, przy okazji 51. Światowego Dnia Pokoju, 1 stycznia 2018 roku. Od 1967 roku, dzień 1 stycznia w Kościele Katolickim obchodzony jest jako Światowy Dzień Pokoju. Z tej okazji co roku Papież wygłasza orędzie poświęcane każdorazowo innemu globalnemu problemowi. Te z 2018 roku, zostało w całości poświęcone migrantom i uchodźcom, nadając

mu temat: *Migranci i uchodźcy: mężczyźni i kobiety w poszukiwaniu pokoju*. Mówił wówczas: *W moich myślach oraz w mojej modlitwie, pragnę jeszcze raz wspomnieć ponad 250 mln migrantów na świecie, z których 22,5 mln stanowią uchodźcy. Ci ostatni, jak stwierdził mój umiłowany poprzednik Benedykt XVI, „to mężczyźni i kobiety, dzieci, młodzież, osoby w podeszłym wieku, którzy szukają miejsca, gdzie mogliby żyć w pokoju”*.

Papież zdał się być zorientowany o skali problemu migracyjnego, gdyż podkreślił, że: *wszystkie dane, którymi dysponuje wspólnota międzynarodowa, wskazują na to, że globalne migracje dalej będą naznaczały naszą przyszłość. Niektórzy widzą w nich zagrożenie. Ja natomiast zachęcam was do spojrzenia na nie z ufnością, jako na szansę budowania pokojowej przyszłości*. Dlatego polecił „wziąć w ramiona” tych wszystkich, którzy są zmuszeni opuścić swoją ziemię z powodu dyskryminacji, prześladowań, ubóstwa czy degradacji środowiska.

Przy tej okazji starał się także nakreślić inne przyczyny migracji, jak chęć lepszego życia oraz poszukiwanie możliwości zatrudnienia lub wykształcenia. Zaniepokoił go fakt rozpowszechnienia informacji o stanowieniu przez nich zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego, czy wyliczaniu kosztów ich przyjęcia. W ten sposób lekceważył się ich godność człowieka: *mądrość wiary umacnia to spojrzenie, potrafiące dostrzec, że wszyscy należymy do jednej rodziny – zarówno migranci, jak społeczności lokalne, które ich przyjmują – i wszyscy mają takie samo prawo do korzystania z dóbr ziemi, których przeznaczenie jest powszechne, jak mówi społeczna nauka Kościoła. Solidarność i dzielenie się są oparte na tej właśnie podstawie - mówił*.

3. Programy pomocy migrantom

Zjawisko migracji, w takich wymiarach, jakich nabiera w naszej epoce globalizacji, wymaga, by podejść do niego i nim pokierować w nowy sposób, sprawiedliwy i skuteczny, co wymaga przede wszystkim kooperacji międzynarodowej oraz ducha głębokiej solidarności i współczucia - powiedział 19 stycznia 2014 roku Papież podczas 100. Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy [www 4]. Chciał tym samym podkreślić, jak ważna jest współpraca na wszystkich poziomach, promując osobę ludzką, z zastosowaniem narzędzi normatywnych i chroniących. Współpraca, o której mówił Franciszek wymaga wzajemnej pomocy udzielanej krajom z gotowością i ufnością. Jest to zadanie głównie dla rządzących, którzy powinni zająć się rozwiązaniem nierówności społeczno-ekonomicznych, która jest jedną z przyczyn migracji. Dodatkowo każdy kraj powinien sam z siebie podjąć odpowiednie kroki, by stworzyć odpowiednie warunki ekonomiczne i socjalne u siebie, aby emigracja nie była koniecznością dla osób chcących żyć w pokoju i sprawiedliwości.

Następnego roku, 18 stycznia, podczas orędzia na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, dodał [www 5], że ruchy migracyjne, które są coraz większe, powinny skłonić państwa i organizacje międzynarodowe do konkretnej współpracy, by uregulować prawo migracyjne i mądrze nim pokierować. Papież przypominał, że istnieją już wyspecjalizowane organizacje i instytucje na szczeblu międzynarodowym, krajowym

i lokalnym¹, które służą swoją pracą i swoje siły oddają na służbę tych ludzi, którzy przez emigrację starają się o lepsze warunki życia. Konieczne jest jednak jeszcze wyraźniejsze i skuteczniejsze działanie, opierające się na ogólnoświatowej sieci współpracy, której fundamentem jest ochrona godności i centralnego miejsca każdego człowieka - pouczył. Franciszek pragnąłby, aby ta pomoc udzielana była wspólnie, we wzajemnej i harmonijnej współpracy.

17 stycznia 2016 roku, z tej samej okazji podkreślił [www 6], że zadaniem państw jest stworzenie takich warunków, by integracja stała się wzajemnym ubogaceniem i zapobiegała ryzyku dyskryminacji, rasizmu, skrajnego nacjonalizmu lub ksenofobii: *migranci są naszymi braćmi i siostrami poszukującymi lepszego życia, z dala od ubóstwa, głodu, wyzysku i niesłusznego podziału zasobów naszej planety, które powinny być rozdzielone równo między wszystkich ludzi*. Franciszek chciał uwypuklić fakt, że migranci są niejednokrotnie ofiarami przemocy i ubóstwa, porzucającymi swoje rodziny, a potem często doznający zniewag ze strony handlarzy ludzi w drodze do lepszej przyszłości. Kiedy w końcu uda im się przezwyciężyć trudy podróży, napotykają na swej drodze brak jasnych i skutecznych przepisów prawnych, regulujących ich przyjęcie oraz zapewniających im formy integracji, z uwzględnieniem praw i obowiązków wszystkich.

Dlatego, w imieniu Kościoła pochwalił wszystkie programy, które wspierają migrantów, stając w obronie praw każdego człowieka do godnego życia, realizując w pierwszym rzędzie prawo do nieemigrowania, celem przyczynienia się do rozwoju kraju pochodzenia, dodając, że: *proces ten powinien objąć na pierwszym miejscu konieczność pomocy Krajom, z których pochodzą migranci i uchodźcy. To potwierdza, że solidarność, współpraca, wzajemna zależność międzynarodowa i sprawiedliwy podział dóbr ziemi są podstawowymi elementami głębokiego i skutecznego działania. (...) Należy zapobiegać możliwie już w zarodku ucieczkom uchodźców i masowym migracjom, powodowanym przez ubóstwo, przemoc i prześladowania*. Papież uważa, że należy tworzyć odpowiednie uregulowania prawne, mające na uwadze eliminowanie przyczyn migracji.

Tematem 102. Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy było *Imigranci niepełnoletni, bezbronni i pozbawieni głosu* [www 7]. Dlatego chwilę później zwrócił uwagę na sytuację nieletnich imigrantów. Papież prosił, aby troską otoczono dzieci, które są według niego trzykrotnie bardziej bezbronne. Przez sam fakt bycia nieletnimi są bezradne: *przede wszystkim trzeba podjąć wszelkie możliwe działania żeby ci chłopcy i dziewczęta nie trafiły na ulicę, pozostawieni samym sobie, wykorzystywanych przez ludzi pozbawionych skrupułów, którzy czynią z nich ofiary przemocy fizycznej, moralnej i seksualnej*. Wskazał, że to właśnie one są najbardziej narażoną grupą, ponieważ, niejednokrotnie oddzielone od miłości rodzinnej, wchodzą w życie niedostrzegane, przez co kończą na najniższych poziomach ludzkiej degradacji. To właśnie ci nieletni

¹ Takimi organizacjami są, np. Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM - International Organization for Migration), Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (UNHCR - The UN Refugee Agency), Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej (OCHA - UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), czy pozarządowe Polskie Forum Migracyjne.

imigranci narażeni są na niebezpieczeństwo ubóstwa, analfabetyzmu, nieznajomości praw, kultury a także języka krajów przyjmujących. Papież podkreślił, że: *dzieci jako pierwsze cierpią znosząc niekiedy tortury i kary cielesne, którym towarzyszą cierpienia moralne i psychiczne, pozostawiając w nich niemal na zawsze nieusuwalne ślady*. Dlatego, zalecił stworzenie odpowiednich zapisów dla obszarów dotkniętych najpoważniejszymi niesprawiedliwościami i niestabilnością, aby wszystkim zapewniono dostęp do autentycznego rozwoju, który promuje dobro dzieci będących nadzieją ludzkości: *jest zatem absolutnie konieczne, aby w krajach pochodzenia stawić czoło przyczynom migracji. Wymaga to, pierwszego kroku, zaangażowania całej wspólnoty międzynarodowej w celu wygaszenia konfliktów i przemocy, które zmuszają ludzi do ucieczki*.

Przyjmować, chronić, promować i integrować imigrantów i uchodźców, jako temat Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy z 14 stycznia 2018 roku, zasygnalizował cztery czasowniki [www 9], w oparciu o które należy współpracować z migrantami. *Każdy cudzoziemiec, który puka do naszych drzwi, jest okazją do spotkania z Jezusem Chrystusem, utożsamiającym się z cudzoziemcem przyjętym lub odrzuconym każdej epoki* - powiedział na początku wystąpienia papież. Chciał przekazać, że troska o tych ludzi musi być wyrażona w sposób konkretny na każdym etapie ich migracji, od bezpiecznego i legalnego wjazdu w kraje przeznaczenia, do „przyjęcia” ich i udzieleniu im potrzebnej pomocy. *Chciałbym, aby znacznie więcej krajów przyjęło programy sponzorowania prywatnego i wspólnotowego, otwierając korytarze humanitarne dla najbardziej narażonych uchodźców* - wyraził swoje pragnienie Franciszek.

„Chronić” wyraża się w obronie praw i godności imigrantów i uchodźców. *Z tego względu chciałbym, aby szanując ich godność przyznawano im swobodę ruchów w kraju przyjmującym, możliwość pracy oraz dostęp do środków telekomunikacyjnych* - podkreślił, a następnie dodał, że zdolności i umiejętności imigrantów, jeśli zostaną docenione, będą stanowić bogactwo dla przyjmujących ich wspólnot. Pragnie, aby nieletnim migrantom zapewnić dostęp do nauczania podstawowego i średniego, a małoletnich pozbawionych opieki lub oddzielonych od rodziny, trzeba objąć programami opieki tymczasowej lub zastępczej. Przypomniął, że status migracyjny nie może ograniczać dostępu do systemów opieki zdrowotnej i emerytalnej.

„Promować” to, według Papieża, czynić to co możliwe, aby migranci i uchodźcy, ale też i społeczności, które ich przyjmują, byli w stanie realizować się, jako osoby we wszystkich wymiarach stanowiących człowieczeństwo według planu Stwórcy. Franciszek chciałby, aby cudzoziemcom obecnym na danym terytorium zapewnić swobodę wyznania i praktykowania swojej religii. Zachęcił, aby krzewiono integrację społeczną poprzez kursy językowe oraz zawodowe dla migrantów i uchodźców, by można z czasem zapewnić im podjęcie pracy. Dodał także: *w odniesieniu do migrantów, uchodźców i azylantów w sytuacjach niepełnosprawności należy zapewnić większą uwagę i wsparcie*.

Proces „integracji” można przyspieszyć poprzez przyznanie obywatelstwa, niezależnie od wymogów ekonomicznych i językowych. Papież położył nacisk na konieczność krzewienia „kultury spotkania”, tak by była możliwość wymiany międzykulturowej. Franciszek przekazał, że: *zgodnie ze swoją tradycją duszpasterską, Kościół jest*

gotów aktywnie zaangażować się w realizację wszystkich proponowanych powyżej inicjatyw, ale aby uzyskać pożądane rezultaty niezbędny jest wkład wspólnoty politycznej oraz społeczeństwa obywatelskiego, każde zgodnie z właściwą im odpowiedzialnością.

Również w orędziu na Światowy Dzień Pokoju, 1 stycznia 2016 roku, Papież [www 10] podkreślił konieczność przemyślenia przepisów migracyjnych tak, aby wyrażały wolę przyjęcia, w poszanowaniu wzajemnych obowiązków i odpowiedzialności, by ułatwiły integrację imigrantów, zapewniając im lepszą rzeczywistość, niż tę, przed którą uciekli. *W tym kontekście szczególną uwagę należy zwrócić na warunki życia imigrantów, pamiętając, że nielegalność grozi popchnięciem ich ku przestępczości - przestrzegł.*

Dwa lata później również 1 stycznia, wyraził [www 11] nadzieję na sfinalizowanie i nadanie ostatecznego brzmienia dwóm globalnym porozumieniom, nad którymi pracowała przez dłuższy czas Organizacja Narodów Zjednoczonych. Pierwsze z nich, miałyby dotyczyć bezpiecznych, uporządkowanych i uregulowanych migracji, drugie samych już uchodźców i ich życia w nowych krajach. Z racji tego, że ONZ jest organizacją o zasięgu globalnym, porozumienia te będą stanowiły ramy odniesienia dla programów politycznych krajów do niej należących. Te porozumienia będą zawierały instrukcję praktycznych działań. Franciszek powiedział na ich temat: *ważne jest, by były inspirowane przez współczucie, dalekowzroczność i odwagę, by wykorzystywać każdą okazję do postępów w budowaniu pokoju. Tylko w ten sposób niezbędny realizm polityki międzynarodowej nie skapitułuje w obliczu cynizmu oraz globalizacji obojętności.* Przy okazji poparł także działania Sekcji ds. Migrantów i Uchodźców Dykasterii ds. Promocji Integralnego Rozwoju Człowieka, która zaproponowała 20 punktów działań, jako konkretnych dróg wprowadzania w życie czynności przyjęcia, chronienia, promowania i integrowania migrantów w programach politycznych. *To zainteresowanie potwierdza ogólniejszą troskę duszpasterską, która zrodziła się razem z Kościołem i wyraża się do dziś w jego różnorodnych dziełach - powiedział z dumą.* Następnie wskazał na bezpośrednie obowiązki wspólnoty międzynarodowej, którymi są dialog i koordynacja: *poza granicami poszczególnych państw jest możliwe również, by kraje mniej zamożne przyjmowały większą liczbę uchodźców lub przyjmowały ich lepiej, jeśli międzynarodowa kooperacja zapewni im dostęp do potrzebnych funduszy.*

O dalekosiężną politykę, a nie działania jednostronne wobec uchodźców, zapowiedział Franciszek [www 3] w przemówieniu wygłoszonym w mieście Mitylena na wyspie Lesbos, 16 kwietnia 2016 roku. Przyznał, że obawy instytucji, obywateli greckich i innych krajów europejskich, związane z kryzysem uchodźczym są zrozumiałe i uzasadnione. Wezwał jednak, aby mimo obaw nie zapomniano, że migranci nie są: *liczbami, ale osobami, twarzami, imionami, historiami. Od chwili, gdy wyspa Lesbos stała się przystanią dla wielu migrantów poszukujących pokoju i godności, odczuwaliśmy pragnienie, aby tutaj przybyć.* Przy tej okazji pochwalił greków, którzy otwarli swe domy na migrantów, przewyciężając przy tym wiele obaw i niepokojów: *wielu prostych ludzi udostępniło posiadane niewielkie zasoby, aby się nimi podzielić z tymi, którzy zostali pozbawieni wszystkiego. Bóg wynagrodzi tę hojność, podobnie jak innych*

*sąsiednich narodów, które od pierwszych chwil przyjęły z wielką gotowością bardzo wielu migrantów przymusowych. Błogosławiona jest także szczodra obecność wielu wolontariuszy i licznych stowarzyszeń, które wraz z różnymi instytucjami publicznymi, przyniosły i przynoszą im pomoc, konkretnie wyrażając swoją braterską bliskość. Przy tym jednak prosił o odpowiedzialność i solidarność w obliczu zaistniałej dramatycznej sytuacji oraz: aby być naprawdę solidarnymi z tymi, których zmuszono do opuszczenia własnej ziemi, trzeba pracować, by usunąć przyczyny tej dramatycznej sytuacji: nie wystarczy jedynie nadążać za zagrożeniami danej chwili, ale trzeba wypracować daleko-
siężną politykę, a nie działania jednostronne. Przede wszystkim trzeba budować pokój tam, gdzie wojna przyniosła śmierć i zniszczenie, a także zapobiegać, aby ten nowotwór nie rozprzestrzenił się gdzie indziej. Dlatego, nawoływał do przeciwstawiania się proliferacji i handlowi bronią oraz związanym z tym podziemiem interesów, odcinając ludzi, którzy realizują projekty nienawiści i przemocy od napływu gotówki i wsparcia. Trzeba natomiast niestrudzenie krzewić współpracę między krajami, organizacjami międzynarodowymi i instytucjami humanitarnymi, nie izolując, ale wspierając tych, którzy stawiają czoło zagrożeniu - wyraził życzenie Papież.*

4. „Byłem przybyszem, a przyjęliście mnie” (Mt 25,35)

W Orędziu na Światowy Dzień Migranta i uchodźcy 19 stycznia 2014 roku, Ojciec Święty [www 4] przestrzegł, że jako ludzie nie wzrastamy tylko wraz ze rozwojem gospodarczym. Świat, ale i my sami, możemy stać się lepsi tylko wtedy, gdy skupimy naszą uwagę na drugiej osobie i jej integralnym rozwoju. Dlatego żaden człowiek nie może zaniedbywać bliźnich, a przede wszystkim ubogich, chorych, więźniów, potrzebujących i przybyszów.

Należy przejść od kultury odrzucania do kultury spotkania i gościnności - poczył wtedy Papież. Chciałby aby każdy człowiek dostrzegł w drugim tak samo człowieka: są to dzieci, kobiety i mężczyźni, którzy opuszczają bądź są zmuszeni do opuszczenia swoich domów z różnych powodów, którzy mają takie samo słuszne pragnienie, by umieć więcej, by mieć więcej, ale przede wszystkim, by więcej być. Franciszek chce jasno zobrazować stanowisko Kościoła w tej sprawie, mówiąc: wędrując razem z migrantami i uchodźcami, Kościół stara się zrozumieć przyczyny leżące u źródeł migracji, a także pracować nad przezwyciężeniem ich negatywnych skutków oraz ukazywać ich pozytywne efekty dla wspólnot, z których pochodzą migranci, dla tych, w których przebywają czasowo, i docelowych.

Franciszek [www 4] przypomniał wiernym, że Kościół ma za zadanie iść do wszystkich ludzi, gdyż w każdym człowieku odzwierciedla się oblicze Chrystusa. Dlatego, niezależnie od pochodzenia danej osoby, należy mu się godność istoty ludzkiej, którą należy zawsze szanować i chronić. Należy dostrzec w każdym migrancie nie problem, z którym trzeba się zmierzyć, ale: brata i siostrę, których należy przyjąć, szanować i kochać, okazję, którą daje nam Opatrzność, byśmy wnosili wkład w budowanie sprawiedliwszego społeczeństwa, doskonalszej demokracji, solidarniejszego kraju, bardziej braterskiego świata i bardziej otwartej wspólnoty chrześcijańskiej, w zgodzie

z *Ewangelii*. Migracje mogą dać chrześcijanom możliwości nowej ewangelizacji - przypomniał.

Postanowił zapewne poruszyć te kwestie podczas swojego pierwszego wystąpienia z okazji Dnia Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy, ponieważ zaniepokoił go fakt, że przybycie migrantów, uchodźców, czy osób ubiegających się o azyl, budzi w społecznościach podejrzania i wrogość. Chciał pokazać, że jeśli przezwycięzymy uprzedzenia w podejściu do migracji, będziemy w stanie budować lepszy świat. Dlatego właśnie wskazał, że zadaniem środków społecznego przekazu powinno być przelamywanie stereotypów i podawanie tylko prawdziwych informacji, w których niekiedy może pojawić się mowa o błędach pewnych ludzi. Przede wszystkim należy pokazywać uczciwość, prawość i wielkoduszność większości, tak aby nastąpiła zmiana postawy wobec migrantów i uchodźców. Nie należy okazywać im postawy nacechowanej strachem, brakiem zainteresowania czy tendencjami do marginalizowania.

Papież [www 5] przypomniał, że Jezus szczególną troską obdarzał ludzi bezbronnych i spychanych na margines. Idąc za jego przykładem powinniśmy troszczyć się o osoby najsłabsze i rozpoznawać człowieka, w tych którzy zostali opuszczeni. Do takich ludzi należą właśnie migranci i uchodźcy, którzy usiłują pozostawić za sobą ciężkie warunki życia i niebezpieczeństwa. Dlatego, tematem Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy w 2015 roku było *Kościół bez granic matką wszystkich*. Temat taki został wybrany, aby pokazać, że Kościół nikogo nie odrzuca. Nie patrzy na pochodzenie, wiarę czy zasoby materialne danego człowieka. Kolejny raz zaniepokoił się tym, że ruchy migracyjne wzbudzają nieufność i wrogość, zanim jeszcze pozna się historie życia owych migrantów. Pouczył, że te podejrzania i uprzedzenia stają w sprzeczności z biblijnym przykazaniem miłości: *na globalizację zjawiska migracji trzeba zareagować globalizacją miłości i współdziałania, ażeby stworzyć migrantom bardziej humanitarne warunki*. Franciszek chciałby, aby zostały zmorzone wysiłki do stwarzania warunków pozwalających na eliminowanie przyczyn migracji. Powinien zostać utworzony na poziomie światowym porządek gospodarczo-finansowy, sprawiedliwy i zrównoważony, a także niezbędne jest krzewienie pokoju: *kiedy nastąpi pokój, zostaną automatycznie wyeliminowane niektóre z przyczyn przymusowych migracji, tak, że całe społeczności nie będą zmuszone do opuszczania swoich ziem*.

Wychodząc z teologicznych cnot wiary, nadziei i miłości, wyrażających się w uczynkach miłosierdzia względem duszy i ciała, Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy w 2016 roku, Franciszek [www 6] zatytułował: *Migranci i uchodźcy są dla nas wyzwaniem. Odpowiedź daje Ewangelia miłosierdzia*. Wy tłumaczył wówczas wiernym, jako Głowa Kościoła:

Objawienie biblijne zachęca do przyjęcia obcokrajowca, zapewniając, że tak czyniąc, otwiera się drzwi Bogu, a w obliczu drugiej osoby dostrzega się rysy twarzy Jezusa Chrystusa. (...) Dlatego, należy spojrzeć na migrantów nie tylko z punktu widzenia ich statusu, ale jako na osoby, które mogą przyczynić się do dobrobytu i rozwoju wszystkich, zwłaszcza gdy z odpowiedzialnością przyjmują na siebie obowiązki

względem tych, którzy ich przyjmują, szanują dziedzictwo materialne i duchowe Kraju przyjmującego, są posłuszni jego prawom i wnoszą swój wkład w jego wydatki -

Rok później podczas tego Dnia pouczył [www 7], że zjawisko migracji jest wpisane w historię zbawienia. W Piśmie Świętym można wyczytać: *Nie będziesz gnębił i nie będziesz uciskał cudzoziemców, bo wy sami byliście cudzoziemcami w ziemi egipskiej* (Wj 22,20) oraz *Wy także miłujcie cudzoziemca, boście sami byli cudzoziemcami w ziemi egipskiej* (Pwt 10,19). Te cytaty ze Starego Testamentu pokazują, że ludzie migrują od zawsze. Od wielu tysięcy lat ludzie zmieniają miejsce zamieszkania, aby uniknąć wojen, lub by zapewnić sobie i swojej rodzinie lepsze życie. Dlatego Papież nalegał: *Trzeba zmierzać do ochrony, integracji i trwałych rozwiązań. (...) Kluczową kwestią pozostaje przyjęcie odpowiednich procedur krajowych i planów współpracy uzgodnionych pomiędzy krajami pochodzenia i przyjmującymi, mając na uwadze eliminację przyczyn przymusowej migracji nieletnich*. Podkreślił także konieczność współpracy imigrantów, z krajami przyjmującymi ich: *ważne, aby zrealizować coraz bardziej skuteczną i wzmoczoną współpracę, opartą nie tylko na wymianie informacji, ale także na intensyfikacji sieci zdolnych do zapewnienia szybkich i powszechnych interwencji*.

Podczas spotkania z imigrantami w Bolonii, 1 października 2017 roku, Ojciec Święty [www 8] podziękował wszystkim instytucjom i ochotnikom za wrażliwość oraz zaangażowanie w troskę o przybyszów. Jednocześnie podkreślił, iż konieczne jest, aby większa liczba krajów przyjęła programy prywatnego i wspólnotowego wsparcia dla przyjęcia uchodźców i otworzyły korytarze humanitarne w sytuacjach najtrudniejszych, tak aby mogli uniknąć nieznosnego oczekiwania i straty czasu mówiąc: *integracja zaczyna się od poznania. Kontakt z innym prowadzi do odkrycia „sekretu”, który każdy niesie ze sobą, a także daru, który stanowi, do otworzenia się na niego, aby przyjąć jego aspekty wartościowe, ucząc się w ten sposób go kochać i przewycięzać obawy, pomagać jemu we włączeniu się w nową wspólnotę, która go przyjmuje*.

Dodatkowo, pierwszego stycznia 2018 roku podczas Światowego Dnia Pokoju [www 11], zwrócił uwagę na konieczność rozszerzania możliwości legalnego wjazdu, aby nie odsyłać uchodźców i migrantów do miejsc, gdzie dalej czekają ich prześladowania i przemoc. *Danie osobom ubiegającym się o azyl, uchodźcom, migrantom i ofiarom handlu ludźmi szansy na znalezienie pokoju, którego poszukują, wymaga strategii, która połączy w sobie cztery działania: przyjmowanie, chronienie, promowanie i integrowanie* - prosił. Przypomniał o obowiązku uznania i ochrony nienaruszalnej godności tych, którzy uciekają z powodu zagrożenia, w poszukiwaniu schronienia i bezpieczeństwa, aby zapobiegać ich wykorzystywaniu.

5. Zakończenie

Powyższe wypowiedzi Papieża skierowane do wiernych, instytucji oraz organizacji międzynarodowych pokazują, że los migrantów nie jest Franciszkowi obojętny. Niejednokrotnie przemawia także do samych migrantów, dodając im tym samym słowa otuchy. W orędziu na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy w 2014 roku powiedział [www 4], że również dla nich przeznaczona jest bezpieczniejsza przyszłość: *na swoich*

drogach możecie spotkać wyciągniętą dłoń, dane wam będzie doświadczyć braterskiej solidarności i ciepła przyjaźni!

Aby jeszcze bardziej uwypuklić, że zależy mu na losie migrantów, podkreślił [www 14], że on sam pochodzi z kraju, do którego wiele osób imigrowało, mówiąc, że gdyby jego przodkowie - emigranci z Włoch - nie zostali przyjęci w Argentynie, nie byłoby go tutaj, gdzie jest. Bazując na tym doświadczeniu, chce pokazać jak przyjmą przybyszów. Pragnie wytłumaczyć, że migranci mogą ubogacać kraj, do którego zostaną przyjęci.

Podczas wizyty na Lampedusie, 8 lipca 2013 roku, Papież spotkał się z imigrantami [www 13]. Przybył tam, by uczcić pamięć osób, które chcąc dostać się do Europy, utonęły w Morzu Śródziemnym. Podczas mszy, którą tam wówczas odprawił, w homilii prosił o wybaczenie obojętności na los imigrantów. *Prosimy o przebaczenie dla tych, którzy wygodnie zamknęli się we własnym dobrobycie, którzy znieczula serce; prosimy o wybaczenie dla tych, którzy przez swoje decyzje na poziomie światowym stworzyli sytuacje, które prowadzą do tych dramatów - żałował, że morze stało się dla nich drogą śmierci zamiast drogą nadziei. Wcześniej przekazał wyrazy wdzięczności i zachęty mieszkańcom Lampedusy i Linosy, stowarzyszeniom, wolontariuszom i służbom bezpieczeństwa, które okazały pomoc osobom w ich podróży ku lepszemu życiu, za to, że dali przykład solidarności!*

Po odmówieniu modlitwy maryjnej i udzieleniu zgromadzonym na Placu św. Piotra błogosławieństwa apostołskiego, 19 stycznia 2014 roku w Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy [www 2] zapewnił migrantów, że są bliscy sercu Kościoła: *Kościół jest ludem w drodze do Królestwa Bożego, które Jezus Chrystus przyniósł nam. Wezwał, aby nie tracili nadziei na lepszy świat i życzył wszystkim uchodźcom i migrantom, aby żyli w pokoju w krajach, które ich przyjmują, zachowując wartości swych kultur. Ojciec Święty podziękował również wszystkim osobom i organizacjom, pracującym na rzecz tej grupy ludzi, zwłaszcza kapłanom i siostrą skalabrynianom.*

Papież wraz z patriarchą Bartłomiejem i arcybiskupem Hieronimem, przybył na Lesbos 18 kwietnia 2016 roku. Chcieli oni zwrócić uwagę świata na ten kryzys humanitarny i modlić się o jego rozwiązanie. Pragnęli połączyć głosy, aby świat zareagował w sposób godny wspólnego człowieczeństwa. Franciszek [www 3] zapewniał uchodźców, że nie są sami. Współczuł im, że znosili wiele cierpień, uciekając od konfliktów i prześladowań, w dążeniu do lepszego życia: *Ponieśliście wielkie ofiary dla swoich rodzin. Zazналиście bólu z powodu pozostawienia za sobą wszystkiego, co było wam drogą i - co pewnie jeszcze trudniejsze - nie wiedząc, co przyniesie przyszłość.*

W październiku 2017 roku Franciszek [www 8] spotkał się w tysiącem uchodźców w regionalnym centrum przyjęcia migrantów w Bolonii. *Widzę w was, jak w każdym cudzoziemcu, który puka do naszych drzwi, Jezusa Chrystusa, który utożsamia się z obcym każdej epoki i każdego stanu, przyjętym lub odrzuconym - powiedział im wówczas. Następnie pouczył ich, by przy okazji otwarcia się miasta i oni otworzyli się na jego kulturę, aby byli gotowi do chodzenia po drodze wskazanej przez prawo tego kraju.*

Franciszek jest osobą, która potrafi dostrzec Chrystusa w każdej osobie. Chciałby, aby każdemu potrzebującemu była udzielona należyta pomoc. Niewątpliwie osoby uciekające przed wojną, czy prześladowaniem potrzebują pomocy ze strony innych państw, np. poprzez azyl. Dlatego, bardzo zasmucają Franciszka negatywne wypowiedzi na temat migrantów i uchodźców, a w szczególności te ze strony duchowieństwa, np. ta w grudniu 2017 roku [www 15], kiedy na „tweet” papieża *Każdy cudzoziemiec, który puka do naszych drzwi, jest okazją do spotkania z Jezusem Chrystusem*, polski zakonnik Piotr Łacheta odpowiedział *W sumie coś w tym jest, bo jak nas islamista zabije to szybciej spotkanie z Jezusem Chrystusem w niebie*.

Ojciec Święty wyraża przekonanie, że ochrona migrantów jest naszym moralnym obowiązkiem, który musi zostać zrealizowany w formie prawa międzynarodowego i przepisów w poszczególnych krajach. W 2018 roku, aby lepiej uczcić Światowy Dzień Migrantów i Uchodźców, Papież Franciszek [www 11] zaprosił na Mszę św. w bazylice św. Piotra migrantów, uchodźców i osoby ubiegające się o azyl. Wyraził swoje niezadowolenie, że społeczności lokalne czasem obawiają się, że nowo przybyli zakłócą ustalony porządek, „skradną” coś z tego, co sami z trudem wybudowali. Wskazał, że warto zwrócić uwagę na przybyszów, którzy też mają swoje obawy. *Nie jest łatwo wejść w kulturę innych, postawić się w sytuacji ludzi tak różnych od nas, zrozumieć ich myśli i doświadczenia. Boją się konfrontacji, osądu, dyskryminacji, klęski*.

Bibliografia:

- [www 1] Franciszek, „Homilia z 14.01.2018”, <http://papiez.wiara.pl/doc/4453171.Jezus-wzywa-nas-do-przezwycezenia-lekow>. (dostęp 23.02.2018).
- [www 2] Franciszek, „Modlitwa Anioł Pański z 19.01.2014”, <http://papiez.wiara.pl/doc/1855146.Byc-uczniem-Jezusa-to-byc-otwartym-na-bliznich>, (dostęp 23.02.2018).
- [www 3] Franciszek, „Modlitwa na wyspie Lesbos z 18.04.2016”, <http://papiez.wiara.pl/doc/3091995.Nie-traccie-nadziei>, (dostęp 23.02.2018).
- [www 4] Franciszek, „Orędzie na Światowy Dzień Migranta i uchodźcy z 19.01.2014”, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/messages/migration/documents/papa-francesco_20130805_world-migrants-day.html, (dostęp 23.02.2018).
- [www 5] Franciszek, „Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, 18.01.2015”, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/messages/migration/documents/papa-francesco_20140903_world-migrants-day-2015.html, (dostęp 23.02.2018).
- [www 6] Franciszek, „Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, 17.01.2016”, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/messages/migration/documents/papa-francesco_20150912_world-migrants-day-2016.html, (dostęp 23.02.2018).
- [www 7] Franciszek, „Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, 15.01.2017”, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/messages/migration/documents/papa-francesco_20160908_world-migrants-day-2017.html, (dostęp 23.02.2018).

- [www 8] Franciszek, „Spotkanie z imigrantami w Bolonii, 1.10.2017”, <http://papiez.wiara.pl/doc/4217952.Franciszek-w-Bolonii-w-kazdym-cudzoziemcu-widze-Jezusa-Chrystusa>, (dostęp 23.02.2018).
- [www 9] Franciszek, „Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, 14.01.2018”, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/messages/migration/documents/papa-francesco_20170815_world-migrants-day-2018.html, (dostęp 23.02.2018).
- [www 10] Franciszek, „Orędzie na Światowy Dzień Pokoju, 1.01.2016”, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/messages/peace/documents/papa-francesco_20151208_messaggio-xlix-giornata-mondiale-pace-2016.html, (dostęp 23.02.2018).
- [www 11] Franciszek, „Orędzie na Światowy Dzień Pokoju, 1.01.2018”, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/messages/peace/documents/papa-francesco_20171113_messaggio-51giornatamondiale-pace2018.html, (dostęp 23.02.2018).
- [www 12] Franciszek, „Przemówienie na wyspie Lesbos 16.04.2016”, <http://papiez.wiara.pl/doc/3092189.Chrystus-cierpi-w-najmniejszym-glodnym-bracie-i-obcym-k-torego>, (dostęp 23.02.2018).
- [www 13] Franciszek, „Spotkanie z imigrantami na Lampedusie, 8.07.2013”, <http://papiez.wiara.pl/doc/1623296.Globalizacja-obojetnosci>, (dostęp 23.02.2018).
- [www 14] <https://www.deon.pl/religia/serwis-papieski/aktualnosci-papieskie/art,6320,biblia-jest-w-tej-kwestii-jasna-przyjmuj-migranta-uchodzce.html>, (dostęp 1.03.2018).
- [www 15] <https://wiadomosci.wp.pl/zaskakujaca-odpowiedz-polskiego-zakonnika-na-tweet-papieza-co-z-ojca-za-kaplan-6200293093570177a>, (dostęp 1.03.2018).